

การใช้ประโยชน์จากภาษีเงินได้รอตัดบัญชี เพื่อการตัดสินใจ

Taking advantage of Deferred Income Tax for Decision Making

สุกัฎา รุกประสูติ¹ และนงนิกา ตูลยานนท์²

Sutika Rukprasoot and Nongnipa Tulyanond

Received: April 19, 2022

Revised: July 08, 2022

Accepted: August 08, 2022

บทคัดย่อ

บทความวิชาการนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อแสดงให้เห็นความสำคัญและการนำข้อมูลภาษีเงินได้รอตัดบัญชีมาใช้ในการตัดสินใจ โดยทบทวนงานวิจัยและบทความวิชาการต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง เพื่อแสดงให้เห็นประโยชน์และผลกระทบที่เกิดขึ้นจากภาษีเงินได้รอตัดบัญชี ที่มีต่อผู้ใช้งบการเงิน โดยเฉพาะอย่างยิ่งนักลงทุน ซึ่งเป็นผู้ใช้ประโยชน์จากงบการเงินโดยตรง อย่างไรก็ตาม จากการทบทวนงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง พบว่า แม้ว่าข้อมูลภาษีเงินได้รอตัดบัญชีเป็นข้อมูลที่มีประโยชน์เพื่อการตัดสินใจของนักลงทุน แต่ขณะเดียวกัน ยังพบว่านักลงทุนบางส่วนไม่สามารถสร้างความเข้าใจต่อรายการต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับบัญชีภาษีเงินได้รอตัด เนื่องจากรายการดังกล่าวที่นำเสนอในงบการเงินมีความซับซ้อน จึงไม่นำข้อมูลดังกล่าวไปใช้ในการตัดสินใจ นอกจากนี้ ยังพบว่า ภาษีเงินได้รอตัดบัญชีเป็นรายการที่ผู้บริหารใช้ในการจัดการกำไร ส่งผลให้ผู้ใช้งบการเงินต้องใช้ข้อมูลอย่างระมัดระวัง บทความนี้เสนอแนะวิธีการตรวจสอบข้อมูลเกี่ยวกับภาษีเงินได้รอตัดบัญชีกับการจัดการกำไร สำหรับนักลงทุนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย

คำสำคัญ: การจัดการกำไร, ภาษีเงินได้รอตัดบัญชี, ผลกระทบ

Abstract

This academic paper aims to illustrate the importance and application of deferred income tax information for decision making. This was done by

¹ วิทยาลัยบริหารธุรกิจนวัตกรรมและการบัญชี มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต; College of Business innovative and Accountancy for Dhurakij Pundit University

² มหาวิทยาลัยมหิดล วิทยาเขตกาญจนบุรี: Mahidol University Kanchanaburi Campus.
Corresponding author, e-mail: Sutika.ruk@dpu.ac.th, Tel. 089-1670884

reviewing related research and academic articles to illustrate the benefits and effects of deferred income tax towards the users of financial statements especially for investors who take advantage of financial statements directly. However, a review of related research found that although deferred income tax information is useful for investors' decision-making, but at the same time It also found that some investors are unable to understand the items related to deferred tax accounts. Because such items presented in the financial statements are complex. Therefore, the said information is not used for decision-making. Furthermore, it was found that deferred income tax is an item used by the executives in using profit management, resulting in users of financial statements to use information carefully. This article suggests how to verify information about deferred income tax and profit management for investors in the Stock Exchange of Thailand.

Keywords: Profit Management, Deferred Income Tax, Impact

บทนำ

คณะกรรมการมาตรฐานการบัญชีระหว่างประเทศ (International Accounting Standards Board: IASB) ได้กำหนดมาตรฐานการบัญชี ฉบับที่ 12 เรื่อง บัญชีภาษีเงินได้มาใช้ในทางปฏิบัติเพื่อให้เป็นที่ยอมรับกันโดยทั่วไป ซึ่งในประเทศไทยสภาวิชาชีพบัญชีในพระบรมราชูปถัมภ์ กำหนดให้ปรับใช้มาตรฐานการบัญชีฉบับดังกล่าว ตั้งแต่ปี พศ. 2556 สำหรับบริษัทที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์ ที่เสียภาษีเงินได้นิติบุคคลจากฐานกำไรสุทธิ ครอบคลุมกิจการทั้งในและสาขาต่างประเทศ แม้ว่าการคำนวณภาษีเงินได้ของกิจการยังคงคำนึงถึงประมวลรัษฎากร โดยการปรับปรุงกำไรทางบัญชีให้เป็นกำไรทางภาษี บันทึกบัญชีภาษีเงินได้ของงวดปัจจุบัน (Current Tax) และนำส่งภาษีเงินได้ต่อกรมสรรพากรในแต่ละปี ซึ่งทุกอย่างยังคงเหมือนเดิม อย่างไรก็ตาม เมื่อมีการปรับใช้มาตรฐานฉบับนี้ ซึ่งมีแนวความคิดว่าผลประกอบการในปีใดควรสะท้อนภาษีเงินได้ของปีนั้น บัญชีภาษีเงินได้ของงวดปัจจุบันจึงเป็นเพียงส่วนหนึ่งของบัญชีรายได้หรือค่าใช้จ่ายภาษีที่อยู่ในงบการเงิน เนื่องจากมาตรฐานกำหนดแนวทางการปฏิบัติทางการบัญชี ให้ผู้ทำบัญชีจะต้องรวบรวมข้อมูลแสดงให้เห็นความแตกต่างชั่วคราวและรับรู้รายการที่เกี่ยวข้องกับภาษีเงินได้รอตัดบัญชี (Deferred Tax) ซึ่งกิจการจะรับรู้และเสียภาษีแล้วจากสาเหตุดังกล่าว โดยพิจารณากิจการเสียภาษีไปก่อนแล้วจะได้รับคืน หรือจะได้รับยกเว้นภาษีภายหลังจากที่ผลของรายการดังกล่าวเกิดขึ้น หรือนำมาลดภาระภาษีได้ในอนาคตเรียกว่าสินทรัพย์ภาษีเงินได้รอตัดบัญชี (Deferred Tax Asset: DTA) หรือบางรายการกิจการยังไม่ได้รับผลของเหตุการณ์ดังกล่าวแต่ต้องบันทึกสาเหตุที่จะต้องมีการเสียภาษีในอนาคตกิจการ

จะต้องรับรู้รายการเป็นหนี้สินภาษีเงินได้รอตัดบัญชี (Deferred Tax Liability: DTL) ในการพิจารณาความแตกต่างชั่วคราวดังกล่าวจากงบแสดงฐานะการเงิน และเรียกวิธีนี้ว่า วิธีหนี้สินภาษีเงินได้ (สภาวิชาชีพบัญชีในพระบรมราชูปถัมภ์, 2562)

เนื่องจาก มาตรฐานกำหนดให้การรับรู้รายการหนี้สินภาษีเงินได้รอตัดบัญชีจะรับรู้ทั้งหมด สำหรับสินทรัพย์ภาษีเงินได้รอตัดบัญชีจะรับรู้เมื่อมีความเป็นไปได้ค่อนข้างแน่ที่กิจการจะมีกำไรทางภาษีในอนาคตเพียงพอที่จะใช้ประโยชน์จากผลแตกต่างชั่วคราวที่เกิดขึ้น นอกจากนี้ กิจการทบทวนมูลค่าตามบัญชีของรายการสินทรัพย์ (หนี้สิน) ภาษีเงินได้รอตัดบัญชีทุกปี ดังนั้นกิจการอาจเพิ่มหรือลดสินทรัพย์ภาษีเงินได้รอตัดบัญชีในปีต่อ ๆ มา ซึ่งสินทรัพย์หรือหนี้สินภาษีเงินได้รอตัดบัญชีจะบันทึกรายการเพิ่มหรือลดผ่านบัญชีรายได้ภาษีเงินได้รอตัดค่าใช้จ่ายภาษีเงินได้รอตัด และทุกสิ้นรอบบัญชีกิจการจะปิดบัญชี รายได้ภาษีเงินได้รอตัด ค่าใช้จ่ายภาษีเงินได้รอตัด และบัญชีภาษีเงินได้ในงวดปัจจุบัน ไปที่บัญชีค่าใช้จ่าย (รายได้) ภาษีเงินได้ สำหรับการนำเสนอข้อมูลในงบการเงิน สินทรัพย์ภาษีเงินได้รอตัดบัญชีแสดงรายการในสินทรัพย์ไม่หมุนเวียน หนี้สินภาษีเงินได้รอตัดบัญชีแสดงรายการในหนี้สินไม่หมุนเวียน สำหรับบัญชี ค่าใช้จ่าย (รายได้) ภาษีเงินได้นำเสนอในงบกำไรขาดทุนซึ่งประกอบด้วยภาษีเงินได้ของงวดปัจจุบันและภาษีเงินได้รอตัด นอกจากนี้ในหมายเหตุประกอบงบการเงินกิจการต้องเปิดเผยข้อมูลประกอบที่เกี่ยวกับค่าใช้จ่าย (รายได้) ภาษีเงินได้ดังกล่าว (สภาวิชาชีพบัญชีในพระบรมราชูปถัมภ์, 2562)

สภาวิชาชีพบัญชีฯ กำหนดให้บริษัทที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย นำมาตรฐานการบัญชีฉบับที่ 12 เรื่อง บัญชีภาษีเงินได้ มาปรับใช้ โดยมีเจตนารมณ์เพื่อให้บริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์ฯ นำเสนอข้อมูลเกี่ยวกับบัญชีภาษีเงินได้รอตัดซึ่งเชื่อว่าเป็นข้อมูลที่ เป็นประโยชน์เพื่อการตัดสินใจแก่ผู้ใช้งบการเงิน โดยเฉพาะอย่างยิ่งนักลงทุน ซึ่งเป็นผู้ใช้งบการเงินในตลาดหลักทรัพย์โดยตรง บทความนี้จึงมีวัตถุประสงค์เพื่อตรวจสอบการว่า นักลงทุนของประเทศต่าง ๆ ที่มีการใช้มาตรฐานฉบับนี้เห็นความสำคัญและใช้ประโยชน์จากข้อมูลดังกล่าวเพื่อการตัดสินใจหรือไม่ อย่างไร เพื่อนำเสนอข้อมูลที่เป็นประโยชน์แก่นักลงทุนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย

ผลกระทบจากภาษีเงินได้รอตัดบัญชี

ภาษีเงินได้รอตัดบัญชีเกี่ยวข้องกับการตัดสินใจ (Value Relevance)

จากการที่มาตรฐานการบัญชี กำหนดให้มีการรับรู้รายการสินทรัพย์ภาษีเงินได้รอตัดบัญชี เท่ากับจำนวนที่เป็นไปได้ค่อนข้างแน่ว่ากิจการจะมีกำไรทางภาษีเพียงพอที่จะนำผลแตกต่างชั่วคราวที่ใช้หักภาษีนั่นมาใช้หักภาษีได้ ซึ่งผู้บริหารจะต้องพยากรณ์กำไรในอนาคตเพื่อนำมาพิจารณาการรับรู้สินทรัพย์ภาษีเงินได้รอตัดบัญชี อย่างไรก็ตาม ถ้าหากในอดีตกิจการมีผลการดำเนินงานส่วนใหญ่ที่ขาดทุนตลอดมา การพยากรณ์กำไรในอนาคตเป็นสิ่งที่ก่อให้เกิดคำถามจากผู้ใช้งบการเงิน โดยเฉพาะอย่างยิ่ง DTA ที่เกิดจากผลขาดทุนย้อนหลัง ดังนั้น

มาตรฐานการบัญชีจึงกำหนดให้กิจการต้องเปิดเผยข้อมูลเกี่ยวกับมูลค่าของสินทรัพย์ภาษีเงินได้ รอตัดบัญชี และลักษณะของหลักฐานที่มีความน่าเชื่อถือสำหรับการที่คาดหวังว่ารายได้จะเกิดขึ้นในอนาคต เพื่อสนับสนุนการรับรู้รายการดังกล่าว ดังนั้น DTA จึงมีลักษณะเชิงคาดการณ์ล่วงหน้าและอาจกล่าวได้ว่าการรับรู้ DTA เป็นการพยากรณ์รายได้ในอนาคต Kumar & Viswanathan (2003) และ Bauman & Shaw (2016) ยืนยันว่าบัญชีภาษีเงินได้เป็นข้อมูลทางการบัญชีที่มีประโยชน์เกี่ยวข้องกับการตัดสินใจ และมีความสัมพันธ์กับการจัดอันดับความน่าเชื่อถือ (Edwards, A., 2018) แม้ว่าข้อมูลทางการบัญชีส่วนใหญ่จะให้มุมมองเกี่ยวกับข้อมูลในอดีต ซึ่งมีข้อจำกัดเกี่ยวกับความคาดหวังผลการดำเนินงานในอนาคต อย่างไรก็ตามจากวัตถุประสงค์ของมาตรฐานการบัญชีฉบับนี้ ต้องการให้รับรู้ผลกระทบทั้งภาษีเงินได้งวดปัจจุบันและงวดอนาคต ผ่านทางการรับรู้สินทรัพย์ภาษีเงินได้รอตัดบัญชี (DTA) ช่วยให้ข้อมูลในงบแสดงฐานะการเงินในปัจจุบันได้รวมข้อมูลที่คาดการณ์ล่วงหน้าเกี่ยวกับกำไรในอนาคต (Mear, K., Bradbury, M., & Hooks, J., 2021) จากการตรวจสอบความสามารถของรายการภาษีเงินได้รอตัดบัญชีในการพยากรณ์ภาษีเงินได้ในอนาคต พบว่า รายการภาษีเงินได้รอตัดบัญชีไม่มีความสามารถในการพยากรณ์ภาษีเงินได้ในงวดปัจจุบันและค่าใช้จ่ายภาษีเงินได้ในอนาคต แต่ความสามารถในการพยากรณ์ของรายการภาษีเงินได้รอตัดบัญชีเพิ่มขึ้นเมื่อนำกิจการที่มีผลกำไรเท่านั้นมาทดสอบเป็นกลุ่มตัวอย่าง จากงานวิจัยดังกล่าวจะเห็นว่ารายการภาษีเงินได้รอตัดบัญชีสามารถพยากรณ์ภาษีเงินได้ในกรณีที่กิจการมีผลการดำเนินงานมีกำไร

นอกจากนี้ จากการตรวจสอบสินทรัพย์ภาษีเงินได้รอตัดสุทธิ (Net Deferred Tax Assets: NDTA) ซึ่ง NDTA หมายถึง รายการที่เกิดจากจำนวนเงินของบัญชีสินทรัพย์ภาษีเงินได้รอตัดบัญชีสูงกว่าหนี้สินภาษีเงินได้รอตัดบัญชี งานวิจัยนี้ตรวจสอบกิจการที่จดทะเบียนเพื่อซื้อขายในตลาดหลักทรัพย์เป็นครั้งแรก (Initial Public Offering: IPO) พบว่า NDTA มีความสัมพันธ์เชิงบวกกับผลตอบแทนจากราคาหุ้นในระยะยาว ซึ่งเป็นข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับการตัดสินใจของนักลงทุน เนื่องจากนักลงทุนในอดีตมีความยุ่งยากในการประเมินมูลค่าความสูญเสียของบริษัทที่มีผลประกอบการขาดทุน นอกจากนี้ยังพบว่ากิจการที่ยังรับรู้ NDTA มีผลการดำเนินงานหลังจากการนำเสนอ NDTA ต่ำกว่ากิจการที่ไม่มีการรับรู้ NDTA ในงบการเงิน (Kovermann, J., & Velte, P., 2019) พบว่า มีความสัมพันธ์ระหว่าง NDTA และผลการดำเนินงานในอนาคต ดังนั้นการรับรู้ NDTA จึงสามารถให้ข้อมูลที่เป็นประโยชน์เกี่ยวกับรายได้ในอนาคต จากประโยชน์ของการรับรู้รายการเกี่ยวกับภาษีเงินได้รอตัดบัญชีดังกล่าว อาจกล่าวได้ว่าผู้บริหารอาจใช้รายการดังกล่าวเพื่อส่งสัญญาณเกี่ยวกับข้อมูลของกิจการไปยังผู้ใช้งบการเงิน ดังนั้นข้อมูลทางการบัญชีซึ่งเคยมีมุมมองว่าเป็นเพียงข้อมูลในอดีต มีข้อจำกัดเกี่ยวกับการคาดการณ์ในอนาคต แต่เมื่อนำมาตรฐานฉบับนี้มาปรับใช้ จะเห็นว่าผู้ใช้งบการเงินนำประโยชน์จากข้อมูลดังกล่าวเพื่อคาดการณ์เกี่ยวกับรายได้ในอนาคต

อย่างไรก็ตาม (Chluderk, A., 2011) พบว่า นักลงทุนโดยทั่วไปไม่ได้ใช้ข้อมูลเกี่ยวกับภาษีเงินได้รอตัดบัญชีมาพิจารณาเพื่อการตัดสินใจ ยกเว้น ข้อมูลเกี่ยวกับ NDTA ที่มี

มูลค่าสูง เนื่องจาก NDTA ได้รวมผลขาดทุนย้อนหลังที่สามารถใช้เพื่อลดภาระภาษีในอนาคต ในขณะที่สินทรัพย์และหนี้สินภาษีเงินได้รอตัดบัญชี เป็นผลที่เกิดจากความแตกต่างชั่วคราวที่สามารถถกถ้อยการในปีต่อ ๆ มา นอกจากนี้ (Bauman, M. P., & Shaw, K. W., 2016) พบว่านักลงทุนไม่ได้ใช้ประโยชน์ของสินทรัพย์ (หนี้สิน) ภาษีเงินได้รอตัดเป็นข้อมูลที่ใช้ในการประเมินมูลค่าหุ้น เนื่องจากเชื่อได้ว่าการจำแนกเป็นสินทรัพย์ (หนี้สิน) ภาษีเงินได้รอตัดจะมีการประเมินและอาจถกถ้อยการในงวดบัญชีต่อไป จากข้อค้นพบดังกล่าวจะเห็นว่าแม้พบว่านักลงทุนอาจไม่ได้ใช้ประโยชน์จากข้อมูลเกี่ยวกับภาษีเงินได้รอตัดบัญชี แต่สามารถนำข้อมูลดังกล่าวมาประยุกต์ใช้เป็นข้อมูล NDTA และเห็นความสำคัญของการใช้ประโยชน์เพื่อการตัดสินใจได้เช่นกัน แม้ว่าภาษีเงินได้รอตัดบัญชี จัดทำขึ้นเพื่อให้ให้นักลงทุนใช้ข้อมูลเพื่อการตัดสินใจ และมีงานวิจัยยืนยันว่ามีการใช้ประโยชน์จากข้อมูลดังกล่าว อย่างไรก็ตามกลับพบว่ามีหลายฝ่ายไม่เห็นด้วยเกี่ยวกับความเหมาะสมของรายการภาษีเงินได้รอตัดบัญชี นอกจากนี้ (Harrington C., Smith W., & Trippeer D., 2012) เห็นว่าความแตกต่างระหว่างรายได้ทางบัญชีและกฎหมายภาษีส่งผลต่อโครงสร้างเงินทุนขององค์กร ความแตกต่างระหว่างรายได้ทางบัญชีและกฎหมายภาษี (Book-Tax Earnings Differences) ทำให้กิจการใช้ความแตกต่างดังกล่าวทั้งในทางหลบหลีกภาษีและวางแผนภาษี หรืออาจใช้ในการจัดการกำไร อาจกล่าวได้ว่าการนำเสนอภาษีเงินได้รอตัดบัญชี ส่งผลให้เกิดพฤติกรรมแรงจูงใจเชิงเศรษฐกิจทำให้ผู้บริหารใช้ในการจัดการกำไร

ภาษีเงินได้รอตัดบัญชีเกี่ยวข้องกับการจัดการกำไร (Earnings Management)

การจัดการกำไร (Earnings Management : EM) คือ ข้อสันนิษฐานว่าผู้บริหารกิจการใช้ดุลยพินิจในการจัดการกำไรทางบัญชีก่อนภาษีให้สูงขึ้นโดยไม่ส่งผลให้การเสียภาษีเงินได้เพิ่มขึ้นในช่วงเวลาเดียวกัน เพื่อหลีกเลี่ยงการรายงานรายได้ที่ลดลง ทำให้การรายงานกำไรของกิจการมีความสม่ำเสมอ (Mills & Newberry, 2001 as cited in Kasipillai, J., & Mahenthiran, S., 2013) การจัดการกำไร ส่วนใหญ่จะเกี่ยวข้องกับตลาดทุน ในอดีตแรงจูงใจมาจากเงื่อนไขการชำระหนี้สิน (Debt Covenant) และสัญญาผลตอบแทนสำหรับผู้บริหาร (Sundvik, 2017: 356-374) แต่ในปัจจุบัน ภาษีเงินได้รอตัดบัญชีเป็นแรงจูงใจรายการหนึ่งที่ผู้บริหารนำมาใช้ในการจัดการกำไรของกิจการ จะเห็นได้จากรายการค่าใช้จ่ายภาษีเงินได้รอตัดบัญชีที่มีจำนวนสูง (Deferred Tax Expense: DTE) ซึ่งรายการดังกล่าวเกิดจากความแตกต่างระหว่างกำไรทางบัญชีและกำไรทางภาษี ซึ่งอาจเกิดจากการจัดการกำไร (Phillips et al, 2003 as cited in Kasipillai, J., & Mahenthiran, S., 2013) พบว่า DTE เป็นตัวแทนที่ดีที่ใช้ค้นหาการจัดการกำไรของกิจการ และการเปลี่ยนแปลงใน DTL ค้นหาการจัดการกำไรได้เพิ่มขึ้น ซึ่งบริษัทใช้ DTL จากการรับรู้รายการ เกณฑ์คงค้าง รายการปรับปรุงรายได้และค่าใช้จ่าย การตีราคาสินทรัพย์รายการต่าง ๆ ของ DTL เพื่อหลีกเลี่ยงรายได้ที่ลดลง นอกจากนี้ยังพบว่า กิจการใช้ หนี้สินภาษีเงินได้รอตัดสุทธิ (Net Deferred Tax Liabilities: NDTL) เพื่อหลีกเลี่ยงรายได้ที่ลดลง ยอดคงเหลือรายการ DTL ที่เพิ่มขึ้น หมายความว่ากิจการรายงานรายได้ทางบัญชีสูงกว่ารายได้ทางภาษี ซึ่งแสดงให้เห็นว่ากิจการเลื่อนการชำระหนี้สินทางภาษีออกไปในปีต่อ ๆ ไป

สอดคล้องกับงานวิจัยของ Kasipillai & Mahenthiran (2013) พบว่า กิจกรรมใช้วิธีการรับรู้ NDTL ในการหลีกเลี่ยงผลกำไรที่ลดลง โดยใช้ทั้งเกณฑ์คงค้างและการตีราคามูลค่าสินทรัพย์ ทำให้มีหนี้สินภาษีเงินได้รอตัดบัญชี มีงานวิจัยจำนวนมากที่พบว่าใช้ภาษีเงินได้รอตัดบัญชีเพื่อวัตถุประสงค์ในการจัดการกำไร (Earnings Management) นอกจากนี้ Laux (2013) พบว่า ภาษีเงินได้รอตัดบัญชีคาดการณ์ในการจ่ายภาษีในอนาคตได้ไม่ดี ในขณะที่ Sundvik (2017) ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการจัดการกำไรและระดับความสอดคล้องกันของหลักการบัญชีกับกฎหมายทางภาษีของประเทศต่าง ๆ พบว่า แนวทางการจัดการกำไรของกิจการจะมีแนวทางที่สอดคล้องกันคือจะมีแรงจูงใจในการตกแต่งกำไรให้ต่ำลง โดยการใช้เกณฑ์คงค้างและใช้ดุลยพินิจของฝ่ายบริหารเพื่อการจัดกำไรในประเทศที่มีความสอดคล้องกันในระหว่างหลักการบัญชีกับกฎหมายทางภาษีในระดับต่ำ ดังนั้นอาจกล่าวได้ว่าหากประเทศใดมีความสอดคล้องกันสูงระหว่างหลักการบัญชีกับกฎหมายทางภาษี ระดับการจัดการกำไรอาจลดลง จากการทบทวนวรรณกรรมดังกล่าวจะเห็นว่า ภาษีเงินได้รอตัดบัญชี เป็นได้ทั้งข้อมูลที่มีประโยชน์และใช้เพื่อการตัดสินใจ และอาจจะไม่มีประโยชน์ต่อการตัดสินใจ ตลอดจนอาจเป็นแนวทางให้ผู้บริหารใช้ในการจัดการกำไร

นอกจากนี้ Sutopo, Adiati & Siddi (2021) ภาษีเงินได้รอตัดบัญชีและเกณฑ์คงค้างมีลักษณะเฉพาะที่เป็นสาเหตุให้การรายงานกำไรของกิจการสูงหรือต่ำกว่าปกติ พบว่า กิจการที่มีภาษีเงินได้รอตัดบัญชีและเกณฑ์คงค้างที่มีมูลค่าสูง ทำให้ความสัมพันธ์ระหว่างกำไรและมูลค่าของกิจการลดลง จากการค้นพบดังกล่าวจะเห็นว่า นโยบายบัญชีที่ให้แนวคิดอย่างเสรีเป็นสาเหตุให้มีการรายงานกำไรสูงกว่าปกติและส่งผลกระทบต่อความสัมพันธ์ระหว่างกำไรและมูลค่าของกิจการ อย่างไรก็ตามการรายงานกำไรที่น้อยกว่าปกติซึ่งเป็นผลมาจากนโยบายการยึดหลักความระมัดระวังไม่ส่งผลกระทบต่อความสัมพันธ์ระหว่างกำไรและมูลค่าของกิจการ จะเห็นว่า ภาษีเงินได้รอตัดบัญชีและการยึดหลักความระมัดระวังโดยใช้เกณฑ์คงค้างเล็กน้อย จะให้ประโยชน์กับนักลงทุนมากกว่าเมื่อเปรียบเทียบกับรายการที่มีภาษีเงินได้รอตัดและรายการที่เกิดจากเกณฑ์คงค้างจำนวนสูง จากการปรับใช้ภาษีเงินได้รอตัดบัญชีจนถึงปัจจุบัน ประเด็นที่ได้รับความสนใจซึ่งยังคงโต้แย้งกันจากทั้งนักวิชาการและนักวิชาชีพ (Morton, E. F., 2019) เนื่องจากนักลงทุนและนักวิเคราะห์เห็นว่าบัญชีภาษีเงินได้รอตัดบัญชีมีความซับซ้อน นักวิเคราะห์อ้างว่า ภาษีเงินได้รอตัดบัญชีไม่ใช่หนี้สินที่แท้จริงในแง่มุมทางเศรษฐกิจ ไร้ความหมาย และไม่สามารถนำไปใช้ประโยชน์ได้ตามวัตถุประสงค์ และ Chluddek (2011) พบว่า ภาษีเงินได้รอตัดบัญชีไม่ได้มีความสัมพันธ์อย่างเป็นระบบกับมูลค่าทางการตลาด (Market Value) ของกิจการ และคาดว่ากระแสเงินสดจากภาษีเงินได้รอตัดบัญชีมีความไม่แน่นอนสูง และนักลงทุนไม่ได้คาดหวังว่าจะเกิดขึ้นจริงในอนาคตอันใกล้

นอกจากนี้ Guia, & Dantas (2020) ตรวจสอบข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับการตัดสินใจของตลาดทุน ของกลุ่มธุรกิจธนาคารประเทศบราซิลมีความสัมพันธ์เชิงลบระหว่าง ระดับมูลค่า DTA กับมูลค่าตามราคาตลาด อย่างไรก็ตาม จากงานวิจัยของ Laux (2013) แสดงให้เห็นว่า

ภาษีเงินได้รอตต์มีความสัมพันธ์กับราคาตามบัญชีของหุ้น (Equity Prices) อาจกล่าวได้ว่า การนำเสนอรายการภาษีเงินได้รอตต์บัญชีในงบแสดงฐานะการเงินมีความสำคัญ เนื่องจากพบว่า แม้จะไม่มีความสัมพันธ์กับมูลค่าทางการตลาดแต่กลับมีความสัมพันธ์กับราคาตามบัญชีของหุ้นใน ส่วนของผู้ถือหุ้น อาจเนื่องจากราคาตลาดมีความผันผวนมากกว่าเมื่อเปรียบเทียบกับราคาตาม บัญชีในส่วนของผู้ถือหุ้น การตรวจสอบแหล่งข้อมูลเพื่อให้ทราบถึงความแตกต่างชั่วคราว ระหว่างหลักการทางบัญชีและหลักเกณฑ์ทางภาษี ทำได้ยากเนื่องจากไม่มีการเปิดเผยข้อมูล หรืออาจต้องใช้วิธีการรวบรวมข้อมูลแยกต่างหาก เพื่อให้ทราบความแตกต่างชั่วคราวระหว่าง หลักการทางบัญชีและหลักเกณฑ์ทางภาษี งานวิจัยของ Harrington, Smith & Trippeer (2012) เชื่อมโยงข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับสินทรัพย์ (หนี้สิน) ภาษีเงินได้รอตต์สุทธิ (Net Deferred Tax Assets/Liabilities (NDTA/L)) ที่รายงานในงบแสดงฐานะการเงิน แสดงให้เห็นว่ากิจการที่มี สินทรัพย์ภาษีเงินได้รอตต์สุทธิ (NDTA) ทำให้การออกตราสารหนี้ ณ จุดที่ต้องการกู้ยืมเงิน ใหม่ (Refinancing) หรือการก่อหนี้ใหม่มีโอกาสน้อยลงอย่างมีนัยสำคัญ ในขณะที่เดียวกันกิจการ ที่มีหนี้สินภาษีเงินได้รอตต์สุทธิ (NDTL) มากกว่าจะมีโอกาสในการก่อหนี้และมีแนวโน้มว่าจะมี อัตราส่วนหนี้สิน (Leverage Ratio) สูงกว่าหลังจากก่อหนี้ใหม่

ในขณะที่ Mear, Bradbury & Hooks (2021) นักวิเคราะห์ยังคงไม่เข้าใจความ สัมพันธ์ระหว่างภาษีเงินได้และค่าใช้จ่ายภาษีเงินได้ (Tax Paid and Tax Expense) และเห็นว่า บัญชีภาษีเงินได้รอตต์บัญชีเป็นเสมือนกล่องดำ (Black Box) เพราะให้ข้อมูลที่เข้าใจได้ยาก และ ไม่สามารถใช้เพื่อการพยากรณ์ได้ หรือการวิเคราะห์ภาษีต้องใช้เวลานานมาก และมักจะละเลย ภาษีเงินได้รอตต์บัญชี ดังนั้น เพื่อให้ข้อมูลที่เป็ประโยชน์แก่นักวิเคราะห์จึงตรวจสอบปัจจัยที่ อาจจะส่งผลกระทบต่อความสามารถในการพยากรณ์ และพบว่าความสามารถในการคาดการณ์ ของบัญชีภาษีเงินได้รอตต์บัญชีจะพยากรณ์ได้ดีในช่วงเวลาที่ไม่มีมีการเปลี่ยนแปลงอัตราภาษี เท่านั้น นอกจากนี้ นักวิเคราะห์ไม่ควรใช้ภาษีเงินได้ไปคาดการณ์ภาษีในอนาคตในช่วงก่อนการ เปลี่ยนแปลงอัตราภาษีทันที

งานวิจัย Mear, Bradbury & Hooks (2020) ยังเปรียบเทียบข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับการ ตัดสินใจระหว่างการรับรู้รายการภายใต้มาตรฐานการบัญชี ฉบับที่ 12 ภาษีเงินได้รอต ตัด และวิธีดั้งเดิมคือรับรู้เป็นรายการภาษีเงินได้ค้างจ่าย (Taxes Payable Method: TPM) ตลอดจนการตรวจสอบข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับการตัดสินใจจากเปิดเผยข้อมูลภาษีเงินได้รอตต์ บัญชี พบว่า วิธีการที่รับรู้รายการของภาษีเงินได้รอตต์บัญชีให้ข้อมูลที่มากกว่าแบบภาษีเงินได้ ค้างจ่าย อย่างไรก็ตามข้อมูลที่เปิดเผยในหมายเหตุประกอบงบการเงินของวิธีภาษีเงินได้รอตต์ บัญชี ให้ข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับการตัดสินใจมากกว่าการรับรู้รายการในงบแสดงฐานะการเงิน นอกจากนี้ยังพบว่า ผลกระทบจากการปฏิบัติตามในการปฏิบัติตามวิธีภาษีเงินได้รอตต์บัญชี มี ความซับซ้อนและมีต้นทุนในการปฏิบัติตามมาตรฐานดังกล่าวมากกว่า และเสนอแนะให้ คณะกรรมการมาตรฐานการบัญชีระหว่างประเทศ (IASB) ควรพิจารณาทบทวนภาษีเงินได้รอต

ตัด และกลับไปใช้วิธีการภาษีเงินได้ค้างจ่าย เนื่องจากผู้บริหารมีความกังวลเกี่ยวกับต้นทุนและความซับซ้อนของวิธีภาษีเงินได้รอตตัดบัญชี

บทสรุป

จากการปรับใช้มาตรฐานการบัญชี วิธีภาษีเงินได้รอตตัดบัญชี เพื่อให้เป็นข้อมูลที่เป็นประโยชน์เกี่ยวข้องกับการตัดสินใจแก่นักลงทุน จากการตรวจสอบการให้ความสำคัญและการใช้ประโยชน์เพื่อการตัดสินใจ พบว่า ข้อมูลเกี่ยวกับภาษีเงินได้รอตตัดบัญชีมีข้อดีกว่าข้อมูลทางการเงินจากเดิมซึ่งเป็นข้อมูลเกี่ยวข้องกันในอดีต ซึ่งมาตรฐานฉบับนี้ช่วยให้ผู้ใช้ประโยชน์จากข้อมูลสามารถนำไปใช้เพื่อคาดการณ์เกี่ยวกับรายได้ในอนาคต แม้ว่า อาจจะมีนักลงทุนบางกลุ่มไม่เห็นประโยชน์จากการใช้สินทรัพย์ (หนี้สิน) ภาษีเงินได้รอตตัดบัญชี แต่สามารถประยุกต์ใช้เป็นข้อมูล สินทรัพย์ (หนี้สิน) ภาษีเงินได้รอตตัดสุทธิ (NDTA/L) และเห็นความสำคัญของการใช้ประโยชน์ของข้อมูลดังกล่าวช่วยในการพยากรณ์ผลการดำเนินงานในอนาคต

อย่างไรก็ตาม แม้จะพบข้อดีจากการปรับใช้มาตรฐานดังกล่าว แต่จากงานวิจัยต่างๆ ที่เกี่ยวข้องยังพบว่ามีข้อเสียเช่นกัน กล่าวคือ ภาษีเงินได้ตามวิธีภาษีรอตตัดบัญชีมีความซับซ้อน จากสาเหตุความซับซ้อน ยุ่งยากดังกล่าวได้ แม้ว่าจะมีการเปิดเผยข้อมูลในหมายเหตุประกอบงบการเงินแต่ก็ยังคงเป็นเรื่องยากในการสร้างความเข้าใจ นักลงทุนส่วนใหญ่จึงจะเลยข้อมูลดังกล่าว ทำให้ข้อมูลเกี่ยวกับภาษีเงินได้ตามวิธีภาษีรอตตัดบัญชีกลายเป็นข้อมูลที่ไม่เกี่ยวข้องกับการตัดสินใจ จึงไม่เห็นความสำคัญของการนำเสนอข้อมูลภาษีเงินได้รอตตัดบัญชี นอกจากนี้ ผู้ใช้งบการเงินมองว่าผู้บริหารของกิจการนำรายการที่เกี่ยวข้องกับภาษีเงินได้รอตตัดบัญชีในการบริหารกำไร อาจส่งผลให้ข้อมูลเกี่ยวกับสินทรัพย์และหนี้สินของกิจการไม่มีความเหมาะสมในการวัดมูลค่ายุติธรรม ซึ่งส่งผลให้ผู้ใช้งบการเงินจะต้องใช้ข้อมูลด้วยความระมัดระวัง

สำหรับผู้บริหารของกิจการซึ่งมีหน้าที่ในการจัดทำข้อมูลเกี่ยวกับภาษีเงินได้รอตตัดบัญชีพบว่าการใช้ข้อกำหนดตามมาตรฐานดังกล่าวส่งผลให้กิจการมีต้นทุนในการจัดทำงบการเงินสูงขึ้น ซึ่งผู้บริหารเรียกร้องให้กลับมาใช้ภาษีเงินได้ค้างจ่ายตามแบบเดิม และยังพบว่า การนำเสนอข้อมูลตามมาตรฐานดังกล่าวยังคงนำเสนอข้อมูลในงบการเงินไม่เพียงพอที่จะอธิบายรายการที่เป็นสาเหตุที่ก่อให้เกิดภาษีเงินได้ จะเห็นว่า การใช้ภาษีเงินได้รอตตัดบัญชี แม้จะมีประโยชน์ช่วยให้ผู้ใช้งบการเงินใช้ข้อมูลที่เกี่ยวข้องเพื่อการตัดสินใจ แต่ผู้ใช้งบการเงินบางกลุ่มยังไม่ได้รับรู้ประโยชน์จากข้อมูลดังกล่าว นอกจากนี้ ยังพบว่า ข้อมูลมีความซับซ้อนต้องใช้ความพยายามในการทำความเข้าใจ ตลอดจน พบว่า ภาษีเงินได้รอตตัดเป็นโอกาสให้ผู้บริหารกิจการใช้เป็นแนวทางในการบริหารกำไร ทำให้ผู้ใช้งบการเงินต้องใช้ข้อมูลด้วยความระมัดระวังมากขึ้น อย่างไรก็ตาม การจัดการกำไรจากบัญชีภาษีเงินได้รอตตัดอาจลดลงได้ในกรณีต่อไปนี้

1. ถ้าหากผู้บริหารกิจการยึดหลักความระมัดระวังในการใช้เกณฑ์คงค้างในจัดทำงบการเงิน จะลดการจัดการกำไรได้

2. ลักษณะของกิจการที่มีการจัดการกำไรในภาพรวมเป็นลักษณะของกิจการที่อยู่ในประเทศที่มีหลักการบัญชีและหลักการทางกฎหมายภาษีสอดคล้องกันในระดับต่ำ ดังนั้นในบริบทของประเทศไทย ถ้ากฎหมายเกี่ยวกับภาษีอากรพยายามที่ใช้หลักการเดียวกันกับแนวปฏิบัติทางการบัญชี หรือมีความสอดคล้องกันสูง อาจเชื่อได้ว่าการบริหารกำไรจะลดลง

เพื่อให้ข้อมูลเกี่ยวกับภาษีเงินได้รอดัดเป็นข้อมูลที่เป็นประโยชน์ต่อผู้ที่เกี่ยวข้องกับตลาดทุน ดังนั้น การยึดหลักความระมัดระวังในการใช้เกณฑ์คงค้าง และความพยายามให้หลักกฎหมายภาษีอากรสอดคล้องกับหลักการบัญชี จะทำให้การบริหารกำไรลดลง และจะช่วยให้นักลงทุนรับรู้และใช้ประโยชน์จากบัญชีภาษีเงินได้รอดัด ตามเจตนารมณ์ของมาตรฐานดังกล่าว

องค์ความรู้ใหม่

จากการทบทวนงานวิจัยและบทความวิชาการต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องเพื่อตรวจสอบความสำคัญและการใช้ประโยชน์เพื่อการตัดสินใจ พบว่านักลงทุนบางส่วนเห็นความสำคัญและใช้ประโยชน์จากข้อมูลดังกล่าว อย่างไรก็ตามยังพบว่า นักลงทุนบางส่วนไม่ให้ความสำคัญกับการใช้ข้อมูลดังกล่าวเนื่องจากความซับซ้อนของการนำเสนอข้อมูล ดังนั้นหากลดความซับซ้อนลง เชื่อว่าข้อมูลดังกล่าวจะมีประโยชน์เพื่อการตัดสินใจมากขึ้น แม้ว่า นักลงทุนไม่ใช้ข้อมูลดังกล่าวเพื่อการตัดสินใจ เพราะเชื่อว่าข้อมูลดังกล่าวจัดทำขึ้นเพื่อบริหารกำไร ซึ่งอาจก่อให้เกิดความเสียหายหากนำข้อมูลไปใช้เพื่อการตัดสินใจ หรือทำให้ต้องใช้ข้อมูลด้วยความระมัดระวังมากขึ้น ดังนั้น การลดความแตกต่างระหว่างกฎหมายภาษีอากร และมาตรฐานการบัญชี จะช่วยลดการบริหารกำไรลงได้ อย่างไรก็ตาม นักลงทุนควรตรวจสอบนโยบายต่าง ๆ ที่ผู้บริหารนำมาจัดทำงบการเงินเพื่อพิจารณาระดับการยึดหลักความระมัดระวังของกิจการต่าง ๆ ที่จะลงทุน นอกจากนี้ ถ้าหากผู้สอบบัญชีผู้ซึ่งให้ความเชื่อมั่นต่อผู้ใช้งบการเงิน ควรตรวจสอบและแสดงความเห็นเกี่ยวกับการนำภาษีเงินได้รอดัดบัญชีกับบริหารกำไรของกิจการ เพื่อสร้างความเชื่อมั่นแก่ผู้ใช้งบการเงิน เชื่อว่าข้อมูลที่นำเสนอในงบการเงินจะสร้างความเชื่อมั่นต่อนักลงทุนและนำข้อมูลดังกล่าวมาใช้เพื่อการตัดสินใจมากขึ้น ตามเจตนารมณ์ของมาตรฐานการบัญชี

เอกสารอ้างอิง

- สภาวิชาชีพบัญชีในพระบรมราชูปถัมภ์. (2564). มาตรฐานการบัญชี ฉบับที่ 12 (ปรับปรุง 2562) เรื่อง การบัญชีภาษีเงินได้. เข้าถึงได้จาก <http://www.fap.or.th>
- Bauman, M. P., & Shaw, K. W. (2016). Balance sheet classification and the valuation of deferred taxes. *Research in Accounting Regulation*, 28(2), 77-85.
- Chludek, A. (2011). Perceived versus actual cash flow implications of deferred taxes-an analysis of value relevance and reversal under IFRS. *Journal of International Accounting Research*, 10(1), 1-25.
- Guia, D. L., & Dantas, A. J. (2020). Value relevance of deferred tax assets in the Brazilian banking industry. *Revista Contabilidade & Finanças-USP*, 31(82), 33-49.

- Edwards, A. (2018). The deferred tax asset valuation allowance and firm creditworthiness. *The Journal of the American Taxation Association*, 40(1), 57-80.
- Flagmaier, V. (2017). *The information content of tax loss carryforwards- IAS 12 vs. valuation allowance (Arqus Discussion Paper No. 216)*. Retrieved from <https://www.econstor.eu/handle/10419/157656>
- Harrington C., Smith W., & Trippeer D., (2012). Deferred tax assets and liabilities: tax benefits, obligations and corporate debt policy, *Journal of Finance and Accountancy*, (October), 1-18.
- Graham, J. R., Raedy, J. S. & Douglas A. Shackelford. (2012). Accounting for Income Taxes: Primer, Extant Research, and Future Directions. *Foundations and Trends® in Finance*, 7(1-2), 1-157.
- Kasipillai, J., & Mahenthiran, S. (2013). Deferred taxes, earnings management, and corporate governance: Malaysian evidence. *Journal of Contemporary Accounting and Economics*, 9(1), 1-18.
- Kovermann, J., & Velte, P. (2019). Net deferred tax assets and the long-run performance of Initial Public Offerings. *Corporate Ownership & Control*, 16(4), 111-127.
- Kumar, K. R., & Visvanathan, G. (2003). The information content of the deferred tax valuation allowance. *The Accounting Review*, 78(2), 471-490.
- Laux, R. C. (2013). The association between deferred tax assets and liabilities and future tax payments. *The Accounting Review*, 88(4), 1357-1383.
- Mear, K., Bradbury, M., & Hooks, J. (2020). Is the balance sheet method of deferred tax informative?. *Pacific Accounting Review*, 32(1), 20-31.
- Mear, K., Bradbury, M., & Hooks, J. (2021). The ability of deferred tax to predict future tax. *Accounting & Finance*, 61(1), 241-264.
- Morton, E. F. (2019). A historical review of the rise of tax effect accounting as a financial reporting norm. *Accounting History*, 24(4), 562-590.
- Sundvik, D. (2017), Tax- induced fiscal year extension and earnings management. *Journal of Applied Accounting Research*, 18(3), 356-374.
- Sutopo, B., Adiati, A. K., & Siddi, P. (2021). Earnings and Firm Value: The Moderating Impact of Large Deferred Taxes and Large Accruals in Indonesia. *Business: Theory & Practice*, 22(2), 241-248.